

Peruspalvelut, oikeusturva ja luvat

Työllisyyden kuntakokeiluun osallistuville kunnille

Kokeilualueen kunnalla on velvollisuus huolehtia työnhakijan palveluprosessin etenemisestä

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto valvoo lain työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta (1269/2020, jäljempänä kuntakokeilulaki) 22 §:n mukaan valtakunnallisesti työvoima- ja yrityspalvelujen järjestämisestä kaikissa kokeiluun osallistuvissa kunnissa. Asiakkaiden yhdenvertaisuus toimeentulon turvan ja palvelujen saatavuuden osalta on yksi työllisyyden kuntakokeilujen laillisuusvalvonnan painopistealueista. Tähän kuuluu kokeilualueen kunnan asiakkaana olevan työnhakijan palveluprosessin etenemisestä huolehtiminen laissa säädetyllä tavalla.

Taustaa

Aluehallintovirastoon tehtyjen kanteluiden perusteella kokeilualueilla on viiveitä yhteydenotoissa työnhaun aloittaneisiin työnhakija-asiakkaisiin sekä alkuhaastattelujen järjestämisessä. Viiveet ovat vaikuttaneet kantelijoiden palvelutarpeen arviointiin, työnhakijan informointiin ja neuvontaan, sekä oikea-aikaisten palvelujen tarjoamiseen kantelijoille. Viiveet ovat joissakin tapauksissa johtaneet siihen, että työttömyysturvaoikeuden selvittäminen on viivästynyt.

Aluehallintovirasto on 17.3.2023 ja 5.10.2023 tehnyt KEHA-keskukselle tietopyynnöt, jotka koskevat asiakkaan suuntaan tehdyn ensimmäisen yhteydenoton ajankohtaa sekä työvoimapolitiittisen lausunnon antamisen ajankohdtaa työnhaun aloittaneille asiakkaille. Tiedot on pyydetty huhtikuussa 2022, marraskuussa 2022, huhtikuussa 2023 ja syyskuussa 2023 työnhaun aloittaneiden asiakkaiden osalta kaikilta kokeilualueilta, sekä vertailun vuoksi ositetulla otannalla erikseen viidestä kokeilualueen kunnasta (Jyväskylän kaupunki, Lahden kaupunki, Oulun kaupunki, Tampereen kaupunki ja Turun kaupunki). KEHA-keskus on toimittanut tiedot aluehallintovirastolle 28.3., 3.5. ja 6.10.2023.

KEHA-keskuksen toimittamien tietojen perusteella millään kokeilualueella ei ole kaikilta osin pystytty järjestämään alkuhaastattelua tai täydentävää työnhakukeskustelua viiden arkipäivän kuluessa työnhaun alkamisesta. Syyskuussa 2023 aloittaneiden työnhakijoiden osalta 24 kokeilualueella oli vielä 30 päivän jälkeen työnhaun alkamisesta asiakkaita, joihin ei oltu otettu

yhteyttä kokeilualueen kunnan toimesta. Tämä on huomioitu myös Valtiontalouden tarkastusviraston tarkastuskertomuksessa, (Vaikeasti työllistyvien työvoimapalvelut, Pohjoismaisen työvoimapalvelumallin, TYP-toiminnan ja SIB-mallin toimivuus, Valtiontalouden tarkastusviraston tarkastuskertomukset 16/2023) jonka mukaan vuonna 2022 alkuhaastattelu pystyttiin toteuttamaan viidessä arkipäivässä noin 11 prosentille työnhakijoista. Vuoden 2023 tammi-huhtikuun aikana alkuhaastattelu pystyttiin toteuttamaan tavoitteen mukaisesti 25 prosentille työnhakijoista.

Lainsäädäntö

Kokeilussa kunta hoitaa asiakkaidensa osalta työ- ja elinkeinotoimiston tehtävät, joihin sovelletaan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012 jäljempänä JTYPL) säännöksiä. Henkilön oikeuteen saada työttömyysetuutta sovelletaan työttömyysturvalain (1290/2002) säännöksiä.

Kuntakokeilulain 8 §:n 1 momentin mukaan kokeilualueen kunta järjestää julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 5 §:ssä tarkoitettuja työnhakijan haastattelut ja vastaa mainitun luvun 6–12 §:ssä tarkoitettuja tehtävistä työ- ja elinkeinotoimiston sijaan. Lain 8 §:n 2 momentin mukaan kokeilussa kuntaan sovelletaan, mitä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 4 ja 14 §:ssä säädetään työnhakijan informoisesta ja työ- ja elinkeinoviranomaisen velvollisuuksista.

Työnhakijan palveluprosessista säädetään JTYPL 2 luvussa. JTYPL 2 luvun 5 §:n perusteella kokeilualueen kunta järjestää työnhakijalle alkuhaastattelun tai täydentävän työnhakukeskustelun viiden arkipäivän kuluessa työnhaun alkamisesta. Jos työnhakijalle järjestetään täydentävä työnhakukeskustelu, alkuhaastattelu on järjestettävä viipymättä tämän jälkeen.

JTYPL 2 luvun 8 §:n perusteella alkuhaastattelussa kokeilualueen kunta tekee arvion työnhakijan edellytyksistä hakea työtä ja työllistyä sekä työnhaun ja työllistymistä tukevasta palvelutarpeesta. Arvion pohjalta laaditaan työllistymissuunnitelma, ellei työnhakijalle ole laadittu työllistymissuunnitelmaa korvaavaa suunnitelmaa. Lisäksi kokeilualueen kunta ohjaa alkuhaastattelussa työnhakijaa hakemaan hänelle sopivia työmahdollisuuksia ja haakeutumaan tarpeellisiin palveluihin. Alkuhaastattelussa työnhakijalle kerrotaan hänelle tarjottavista palveluista ja sovitaan asiointitavasta sekä muusta yhteydenpidosta työ- ja elinkeinoviranomaisen ja työnhakijan välillä.

JTYPL 2 luvun 4 §:n mukaan työ- ja elinkeinoviranomaisen tulee informoida työnhakijaa työnhakijaksi rekisteröimisen yhteydessä tai viipymättä sen jälkeen työllistymissuunnitelmaan sisällytettävästä työnhakuvelvollisuudesta ja muista työnhakuun liittyvistä seikoista, tarjolla olevista julkisista työvoima- ja yrityspalveluista, työnhaun voimassaolon edellytyksistä sekä

muutosturvasta. Työ- ja elinkeinoviranomaisen on lisäksi tarvittaessa informoitava työnhakijaa hänen työnhakuaan ja työllistymistään edistävästä muista palveluista sekä työttömyysetuuden hakemisesta ja työttömyysetuuden saamisen keskeisistä työvoimapolitiittisista edellytyksistä.

JTYPL 2 luvun 14 §:n 2 momentin perusteella kokeilualueen kunnan on seurattava työllistymissuunnitelman toteutumista ja osaltaan huolehdittava palveluprosessin etenemisestä.

Kuntakokeilulain 20 §:n 2 momentin mukaan kokeilualueen kunnan on viipymättä ilmoitettava työ- ja elinkeinotoimistolle tarpeelliset tiedot työttömyysturvalain 1 luvun 4 §:n 3 momentissa tarkoitetun työvoimapolitiittisen lausunnon antamista varten.

Työ- ja elinkeinoministeriön asetuksen työvoimapolitiittisista lausunnoista ja yhteistyövelvoitteesta työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa (153/2021) 1 §:n mukaan kokeilualueen kunnan tulee antaa työvoimapolitiittinen lausunto ilman aiheetonta viivytystä. Lausunto tulee antaa kuitenkin seitsemän kalenteripäivän kuluessa siitä, kun kokeilualueen kunnan asiakas on toimittanut kunnalle lausunnon antamiseksi tarpeellisen selvityksen tai kun määräaika selvityksen antamiseen on päättynyt, jollei asian laadusta, laajuudesta tai muusta erityisestä syystä johdu muuta.

Johtopäätökset

Kokeilualueen kunnan tulee järjestää toimintansa hallintolain (434/2003) 7 §:n palvelun asianmukaisuutta sekä perustuslain (731/1999) hyvää hallintoa ja oikeusturvaa koskevan 21 §:n säännöksen edellyttämällä tavalla. Palveluperiaatetta koskevan säännöksen perustelujen (HE 72/2002 vp, s. 57) mukaan palveluperiaate ja viranomaisen tehtävien tuloksellinen hoitaminen merkitsevät sitä, että asiointi tulisi voida tapahtua sekä hallinnossa asioivan että viranomaisen kannalta mahdollisimman nopeasti, joustavasti ja yksinkertaisesti sekä kustannuksia säästäten.

Perustuslain 118 §:ssä säädetään yleisestä virkavastuusta. Virkamies vastaa virkatoimiensa lainmukaisuudesta, tämä koskee myös kunnan viranhaltijoita. Lain kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta (304/2003) 17 §:n 1 momentin mukaan viranhaltijan on suoritettava virkasuhteeseen kuuluvat tehtävät asianmukaisesti ja viivytyksettä noudattaen asianomaisia säännöksiä ja määräyksiä sekä työnantajan työnjohto- ja valvontamääräyksiä.

Kokeilualueen kunnan tulee järjestää työnhakijalle alkuhaastattelu tai täydentävä työnhakukeskustelu viiden arkipäivän kuluessa työnhaun alkamisesta. Jos työnhakijalle järjestetään täydentävä työnhakukeskustelu, alkuhaastattelu tulee järjestää viipymättä tämän jälkeen.

Alkuhaastattelussa arvioidaan työnhakijan palvelutarve sekä edellytykset hakea työtä ja työllistyä. Lisäksi haastattelussa sovitaan asiointitavasta ja yhteydenpidosta sekä kerrotaan työnhakijalle tarjottavista palveluista. Alkuhaastattelun yhteydessä tulee myös varmistaa, että työnhakijaa on informoitu eli hän on saanut tarvitsemansa tiedot ja hän tietää työhaun voimassapitämisen merkityksestä ja voimassaolon lakkaamisen vaikutuksista palveluihin ja työttömyysetuuden saamiseen. Työvoimapalveluja ja työttömyysturvaa koskevan lainsäädännön laajuus ja monimutkaisuus asettaa työnhakijoille kokeilualan kunnassa jaettavan informaation tärkeään asemaan.

Aluehallintovirasto pitää erittäin tärkeänä, että alkuhaastattelu tai täydentävä työnhakukeskustelu järjestetään siten, että työnhakijan palveluprosessi toteutuu tarkoituksenmukaisella tavalla ja työnhakijan yksilölliset tarpeet ja tilanteet tulevat huomioiduiksi. Työnhakijalle tulee tarjota mahdollisuutta alkuhaastatteluun viiden arkipäivän kuluessa työhaun alkamisesta, mutta aikoja voi olla tarjolla myös viiden arkipäivän jälkeen (TEM ohje VN/20391/2023). Töiden järjestäminen sekä niiden resursointi tulee olla sellainen, että kokeilualan kunta voi omalta osaltaan asianmukaisesti täyttää kuntakokeilulakiin perustuvat velvollisuutensa työnhakijan palveluprosessin etenemisestä huolehtimisessa.

Työhaun alkamisen jälkeinen viipymätön yhteydenotto asiakkaaseen on erityisen tärkeä työnhakija-asiakkaan työttömyysturvaoikeuden selvittämisen kannalta. Työttömyysturva on perustuslain 19 §:n mukaista perustoimeentulon turvaa, jolla toteutetaan lailla säädetty perusoikeus. Työttömän työnhakijan perustoimeentulo työttömyyden aikana korvataan työttömyysetuudella. Kokeilualan kunnan tehtävänä on viipymättä työhaun alkamisen jälkeen selvittää työnhakijan olosuhteet ja niiden vaikutus hänen oikeutensa saada työttömyysetuutta.

Aluehallintovirasto ohjaa kokeilualan kuntia varmistamaan, että työnhakijan palveluprosessi etenee siten, kuin laissa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta (916/2012) on säädetty. Kokeilualan kuntien tulee huolehtia, että työnhakija-asiakkaiden alkuhaastattelu tai täydentävä työnhakukeskustelu järjestetään lain mukaisesti ja työnhakijan edellytykset saada työttömyysetuutta selvitetään viipymättä työttömyysturvalain (1290/2002) mukaisesti.

LISÄTIEDOT

Lisätietoja antaa tarvittaessa ylitarkastaja Minerva Lehtinen, puh. 0295 018 783, tai sähköpostitse minerva.lehtinen@avi.fi tai kuntakokeilu.valvonta@avi.fi.

Johtava lakimies

Marjaana Sauvola-Lukkari

Ylitarkastaja

Minerva Lehtinen

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti viimeiseltä sivulta ilmenevin tavoin.

JAKELU

Työllisyyden kuntakokeiluun osallistuvat kunnat

TIEDOKSI

Työ- ja elinkeinoministeriö

KEHA-keskus

Kuntaliitto

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto

Postiosoite: PL 5, 13035 AVI

Puhelinvaihde: 0295 016 000

kirjaamo.lansi@avi.fi | www.avi.fi

Tämä asiakirja LSSAVI/5062/2023 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument LSSAVI/5062/2023 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Lehtinen Minerva 24.01.2024 09:34

Ratkaisija Sauvola-Lukkari Marjaana 24.01.2024 09:39